

הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין: 090839-2023)
ירושלים, ח' בכסלו התשפ"ד
21 בנובמבר 2023

הנדון: ראש האופוזיציה

א. ראש אופוזיציה

1. למוסד האופוזיציה חשיבות רבה בשיטת הממשל הנוהגת בארץ, כאשר הוא מהווה אלטרנטיבה שלטונית לממשלה שנבחרה. אחד מסממני השלטון בכלל והאופוזיציה בפרט, הוא ראש האופוזיציה אשר מעמדו הוסדר בתיקון לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994, (להלן: "חוק הכנסת") בשנת 2000.
2. בהתאם לחוק הכנסת, יושב ראש האופוזיציה יהיה חבר כנסת מהסיעה הגדולה ביותר מסיעות האופוזיציה ואם הסיעות שוות בגודלן – זו שזכתה במספר הקולות הרב ביותר בבחירות. על הסיעה להודיע ליושב ראש הכנסת את זהות ראש האופוזיציה מטעמה. ואולם, רוב חברי האופוזיציה יכולים להודיע על ראש אופוזיציה אחר מביניהם.
3. יושב ראש הכנסת יודיע במליאת הכנסת על זהות ראש האופוזיציה בתוך 14 ימים מיום כינון הממשלה, וכהונתו תחל עם מסירת ההודעה¹.

ב. סיום כהונת ראש אופוזיציה

4. כהונתו של ראש האופוזיציה נפסקת באחד מהמקרים הבאים²:
  - א. סיעתו או יותר ממחצית חברי הכנסת מסיעות האופוזיציה הודיעו ליו"ר הכנסת על החלפתו;
  - ב. הוא התפטר מכהונתו;
  - ג. הוא חדל להיות חבר הכנסת או הושעה מחברותו בכנסת;
  - ד. הוא חדל לכהן בסיעה מסיעות האופוזיציה³.
5. השעיית יו"ר אופוזיציה נעשית בהליך דומה להשעיה או העברה של יו"ר כנסת מתפקידו, ובמצבים חריגים, וזאת לנוכח מעמדו. המקרים הם: קיומם של הליכים פליליים או הגשת כתב אישום נגדו; כמו כן נדרשת לשם כך החלטה של רוב חברי הכנסת.
6. העברה מתפקיד אפשרית רק בהחלטה של שלושה רבעים מחברי הכנסת בעילה של התנהגות שאינה הולמת את מעמדו. לצורך כך נדרש כי ועדת האתיקה תקבע כי ראש האופוזיציה נהג באופן שאינו הולם את מעמדו, ובעקבות כך תוגש קובלנה בנושא לוועדת הכנסת ע"י 61 חברי כנסת לפחות, וזו תקבל את הקובלנה ברוב של שלושה רבעים מחברי הוועדה.

ג. זכויותיו וחובותיו של ראש האופוזיציה

7. בהתאם לסעיף 13 לחוק הכנסת, ראש הממשלה נדרש להזמין את ראש האופוזיציה, לפי הצורך ולא פחות מפעם בחודש, כדי לעדכן אותו בענייני המדינה. האחריות למילוי חובה זו מוטלת על ראש הממשלה. ראש הממשלה אינו רשאי שלא למלא את חובתו לעניין הפגישות כאמור.

¹ בפגרת הכנסת: הודעה על כך תימסר לחברי הכנסת על ידי מזכיר הכנסת.

² סעיפים 11-12 לחוק הכנסת.

³ עם כינוסה של כנסת חדשה אין יותר סיעות המשתייכות לקואליציה או לאופוזיציה, ולכן במצב כזה אין ראש אופוזיציה, עד שתוקם ממשלה.

8. אמנם, לכאורה ראש האופוזיציה רשאי לוותר על פגישות אלו, עם זאת, פגישות עדכון אלה מבטאות את התפיסה בדבר חשיבות האופוזיציה וחלקה הלגיטימי בהליך קבלת ההחלטות וכן הן מסייעות ביכולת הביקורת של האופוזיציה על פעולות הממשלה. לפיכך, ראוי שהפגישות יקוימו כסדרן גם על ידי ראש האופוזיציה.
9. בהתאם לסעיף 14 לחוק הכנסת, ראש האופוזיציה רשאי לנאום במליאת הכנסת מיד לאחר ראש הממשלה. ככלל, אין קוצבים בזמן את נאום ראש הממשלה וראש האופוזיציה.
10. בדיון בהשתתפות ראש הממשלה בהתאם לסעיף 45(ד)(4) לתקנון הכנסת ראש האופוזיציה מחויב להשתתף והוא רשאי להציג את עמדתו לאחר דבריו של ראש הממשלה.⁴
11. באירועים ממלכתיים בהם משתתף ראש הממשלה שמור גם לראש האופוזיציה מקום, בהתאם לכללים שייקבעו על ידי הממשלה (סעיף 15 לחוק הכנסת).
12. בהתאם, שכרו של ראש האופוזיציה הוא כשכר שר⁵. כמו כן, בהתאם להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001, ראש האופוזיציה זכאי להטבות מסוימות ביחס לחברי הכנסת האחרים, כגון תוספת של 15% לתקציב השנתי לפעילות פרלמנטרית, תקציב כיבוד ואירוח במסגרת מילוי תפקידו כראש האופוזיציה בסכום שנתי של כ-29,000 ₪ ומימון ליועץ נוסף שיהיה עובד הכנסת המועסק במשרת אמוץ⁶.
13. ראש האופוזיציה זכאי למימון הוצאות שהייה בחו"ל למילוי תפקידו לתקופה שאינה עולה על 10 ימים בשנה, וכן למימון דומה עבור יועץ פרלמנטרי אחד שמתלווה אליו.
14. כאחד מסמלי השלטון, ראש האופוזיציה הוא אישיות מאובטחת. הוצאות המיגון והאבטחה ממומנות על ידי הכנסת בהתאם לקביעת שירותי הביטחון⁷.

⁴ הזמן בו ראש הממשלה וראש האופוזיציה נואמים אינו נכלל במכסת שישים הדקות המיועדות לדיון זה.

⁵ סעיף 16 לחוק הכנסת ולהחלטת שכר חברי הכנסת, התשמ"ז-1987

⁶ נוסף על כך, לראש האופוזיציה זכות למנות חבר מועצה אחד מטעמו למועצה לעניין חוק שידורי ערוץ הכנסת (סעיף

4 לחוק שידורי ערוץ הכנסת, התשס"ד-2003)

⁷ סעיף 49א להחלטת שכר חברי הכנסת.